

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เรื่องของคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย เป็นสิ่งที่นักวิชาการหลายคนสนใจศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้จำแนกคำยืมเหล่านั้นได้ถูกต้องว่าเป็นคำยืมมาจากภาษาใด อันจะทำให้ทราบความเป็นมาและที่มาของคำในภาษาได้ครบถ้วน ทั้งที่เป็นคำไทยแท้และที่เป็นคำยืม ความรู้ที่ได้จากการศึกษาคำยืมดังกล่าว จะเป็นประโยชน์มากต่อการศึกษาในแขนงนิรุกติศาสตร์ และเป็นประโยชน์ต่อการทำพจนานุกรมฉบับที่สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของคำแต่ละคำอยู่ด้วย (Etymological Dictionary) ดังมีข้อความปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เกี่ยวกับประวัติของคำดังนี้

ประวัติของคำ ในเรื่องประวัติของคำนั้น พจนานุกรมที่สมบูรณ์จริง ๆ จะต้องให้ประวัติของคำโดยละเอียด เช่นว่าคำนี้ใช้กันในสมัยไหน มาจากภาษาอะไร ข้อนี้เป็นข้อที่ยากมากในการทำพจนานุกรมนี้ เพราะไม่อาจสอบสวนค้นหาหนังสืออ่านได้ทุกยุคทุกสมัย ประกอบทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสืบค้นและให้ตัวอย่างก็มีไม่พอ ถึงกระนั้นก็ดี คณะกรรมการก็ได้พยายามที่สุดที่จะให้พจนานุกรมนี้สมบูรณ์ในด้านประวัติของคำ แต่ก็ยังมีคำอีกมากคำที่สืบประวัติไม่ได้ว่ามาจากภาษาอะไร หรือเป็นภาษาอะไรแน่ บางคำก็สืบและวินิจฉัยได้แต่เพียงราว ๆ ยังลงเนื้อเห็นไม่ได้แน่แท้ ก็ไม่อาจนำมาลงไว้ในพจนานุกรมนี้ เพราะยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานไว้ชั่วคราว ซึ่งจะต้องหาหลักฐานกันต่อไป (ราชบัณฑิตยสถาน 2525 : ๗)

ผู้วิจัยเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาเรื่องราวของคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ

1. ผู้วิจัยเป็นบุคคลในชุมชนทวิภาษาไทย-จีน (Bilingual Thai-Chinese) และสามารถพูดภาษาจีนแต่จื๊วได้
2. ผู้วิจัยอยู่ในแวดวงของบุคคลที่พูดภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ มาตั้งแต่เกิด
3. มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนอยู่บ้าง แต่มิได้ศึกษาโดยใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์ * ส่วนใหญ่มักจะกล่าวแต่เพียงว่า คำนั้นคำนี้ในภาษาไทยเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีน โดยมีได้ระบุว่า เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนถิ่นไหน และ เมื่อยืมเข้ามาแล้วมีการปรับให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาไทยอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมคำยืมภาษาจีนที่มีอยู่ในภาษาไทยปัจจุบัน
2. เพื่อหาแหล่งที่มาของคำยืมภาษาจีนเหล่านั้น ว่ามาจากภาษาจีนถิ่นใดบ้าง และส่วนใหญ่มาจากภาษาจีนถิ่นใด
3. เพื่อหากฎเกณฑ์ว่า ในการยืมคำภาษาจีนดังกล่าวนี้ ได้มีการปรับการออกเสียงให้เข้ากับระบบเสียงภาษาไทยหรือไม่อย่างไร

สมมุติฐานการวิจัย

1. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนสาขาหมิ่นใต้ ** (แต่จื๊วและฮกเกี้ยน)
2. ในการยืมคำภาษาจีนเข้ามาในภาษาไทยนั้น ได้มีการปรับการออกเสียงให้เข้ากับระบบเสียงภาษาไทย ทั้งทางด้านพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์

---

* ยกเว้นงานของเฮอเรน เอเกอร์รอด (Egerod 1959: 137-156) ยูจิติ เฮนเดอร์สัน (Henderson 1948: 54-81) และฮิระพันธ์ วงศ์ไทย (1969 : 19-45)
ดูรายละเอียดในหน้า 18-19

** ดูรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาจีนสาขาหมิ่นใต้ ในคำจำกัดความหน้า 5-6

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน (พ.ศ. 2493 -ปัจจุบัน) โดยรวบรวมคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จำนวน 9 รายการดังนี้คือ
  - 1) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2523 (พิมพ์ครั้งที่ 17 ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2493)
  - 2) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
  - 3) พจนานุกรมไทย โดยมานิต มานิตเจริญ พ.ศ. 2524
  - 4) ภาษาไทย ภาษาจีน โดยเฉลิม ยงบุญเกิด พ.ศ. 2512
  - 5) ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยบรรจบ พันธุเมธา พ.ศ. 2502
  - 6) ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทยโดยวิจิตรา แสงพลสิทธิ์ พ.ศ. 2519
  - 7) "Modern Chinese Loanwords in Thai" โดย อีระพันธ์ วงศ์ไทย ค.ศ. 1969
  - 8) "Swatow Loanwords in Siamese" โดย Søren Egerod ค.ศ. 1959
  - 9) "The Phonology of Loanwords in Some Southeast Asian Languages" โดย Eugenie Henderson ค.ศ. 1948

ดังนั้น จำนวนคำยืมและความหมายของคำยืมที่ทำการศึกษา จึงจะจำกัดอยู่แต่เฉพาะที่ปรากฏในเอกสารและสิ่งพิมพ์ 9 รายการดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น *

2. ภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ ที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อพิสูจน์ที่มาของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน ได้แก่ภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ 6 ถิ่น ดังนี้คือ ภาษาจีนแต้จิ๋ว (Tie Chiu) ภาษาจีนฮกเกี้ยน (Hokkien) ภาษาจีนไหหลำ (Hainanese) ภาษาจีนกวางตุ้ง (Cantonese) ภาษาจีนกลาง (Mandarin) และภาษาจีนแคะ (Hakka) ภาษาจีนทั้ง 6 ถิ่นนี้เป็นภาษาจีนที่มีพูดอยู่ในกรุงเทพฯ

3. ในการศึกษาภาษาจีนแต่ละถิ่น ได้เลือกศึกษาภาษาย่อย (sub-dialect) ของ

---

* โดยมิได้สนใจศึกษาการใช้คำยืมนั้น ว่าใครเป็นผู้ใช้และนิยมใช้มากน้อยเพียงใด

แต่ละถิ่นเพียงภาษาย่อยเดียวเท่านั้น* ตัวอย่างเช่น ภาษาย่อยของภาษาจีนแต้จิ๋วที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือภาษาย่อยถิ่นชวเถา ทั้งนี้เพราะผู้บอกภาษาหลักมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ตำบลชวเถา รัฐกวางตุ้ง ประเทศจีน

4. ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษาหลัก (principal informants) จำนวนทั้งหมด 6 คน คือผู้บอกภาษาหลัก 1 คน สำหรับภาษาจีน 1 ถิ่น ผู้บอกภาษาหลักอาจเป็นชายหรือหญิง มีอายุระหว่าง 50-80 ปี และมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในประเทศจีนก่อนที่จะอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

5. ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ได้ตรวจทานข้อมูลนั้นกับผู้บอกภาษา (informants) คนอื่น ๆ ด้วย

6. จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น พบว่าคำยืมภาษาจีนส่วนใหญ่นั้นมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาจีนฮกเกี้ยน ดังนั้น ในการศึกษาการปรับการออกเสียงคำยืม จึงศึกษาเฉพาะการปรับเสียงคำยืมจากภาษาจีน 2 ถิ่นดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะคำยืมจากภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาจีนฮกเกี้ยนมีจำนวนมากพอที่จะวิเคราะห์หากระสวนของการปรับเสียงได้

ขั้นตอนการวิจัย **

1. ทบทวนวรรณกรรมและทำโครงการวิจัยเบื้องต้น
2. รวบรวมคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบันจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

จำนวน 9 รายการ ***

* ภาษาจีนทั้ง 6 ถิ่นดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วยภาษาย่อยต่าง ๆ อีกมากมาย ตัวอย่างเช่น ภาษาย่อยของภาษาจีนแต้จิ๋ว ได้แก่ภาษาย่อยถิ่นชวเถา, เตี้ยเฮี้ย, หูเซีย, โผเว้ง ฯลฯ การรวบรวมภาษาจีนถิ่นย่อยมาศึกษาทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ เพราะงานวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาจำกัด

** ดูรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยในบทที่ 2 หน้า 23-52

*** ดูรายละเอียดเอกสารและสิ่งพิมพ์ดังกล่าวในหัวข้อขอบเขตการวิจัยข้อ 1 หน้า 3

3. เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อหาว่าคำยืมเหล่านั้นมาจากภาษาจีนถิ่นใดบ้าง
4. ศึกษาการปรับเสียงคำยืมเหล่านั้น
5. สรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบที่มาของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบันว่ามาจากภาษาจีนถิ่นใดบ้าง
2. เป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะการปรับเสียงเมื่อรับคำยืมเข้ามาไว้ในภาษาไทย
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาประวัติของคำในภาษาไทย
4. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาเสียงและระบบเสียงของภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ

คำจำกัดความ

1. "คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน" ในที่นี้หมายถึง คำยืมภาษาจีนที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทยสมัยปัจจุบัน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสิ่งพิมพ์จำนวน 9 รายการ ดังรายละเอียดที่ได้แสดงไว้ในหัวข้อขอบเขตการวิจัยข้อ 1 หน้า 3 ดังนั้น จากเอกสารและสิ่งพิมพ์ทั้งหมดที่ใช้รวบรวมคำยืม จึงสามารถให้คำจำกัดความของ "คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน" ได้ว่า "เป็นคำยืมภาษาจีนที่มีบันทึกเป็นหลักฐานไว้ในเอกสารและสิ่งพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 -ปัจจุบัน"
2. "มิน" (Min) เป็นกลุ่มภาษากลุ่มหนึ่งของภาษาตระกูลจีน (Sinitic) *

* ภาษาตระกูลจีน จัดอยู่ในตระกูลใหญ่จีน-ทิเบต (Sino-Tibetan) ซึ่งเป็นตระกูลภาษาที่มีผู้พูดมากเป็นอันดับ 2 ของโลก (รองจากตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน) ภาษาตระกูลจีนแบ่งออกเป็น 2 สาขา คือสาขาเหนือ (Northern Branch) และสาขาใต้ (Southern Branch)

สาขาเหนือ คือ "ภาษาจีนแมนดาริน" (Mandarin) มักจะเรียก "ภาษาจีนกลาง" เพราะเป็นภาษาราชการใช้ร่วมกันทั่วประเทศ

มีนเหนือ ได้แก่ภาษาถิ่นที่พูดกันในรัฐฟูเจา (Fuchow) เป็นต้น

มีนใต้ ประกอบด้วยภาษาถิ่นหลายภาษา ได้แก่

- แต้จิ๋ว (Tie Chiu) พูดกันในบริเวณตะวันตกของรัฐกวางตุ้ง (Kwangtung) มีประมาณ 10 ตำบล คือ เก๊กเอี้ย เก๊กไช ซู่ไล้ ชิวเถา โผวเล้ง นำโ๋
เหยียวเพ็ง เก่งไห้ เตียเอี้ย เตียฮัง (ชย วรรณโชติ 2524 : (4))

- ฮกเกี้ยน (Hokkien) พูดในเมืองอามอย (Amoy) รัฐฟูเกี้ยน (Fukien) ใน
เกาะไต้หวัน ฯลฯ

- ไหหลำ (Hainanese) พูดในเกาะไหหลำ ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของอ่าวตังเกี๋ย
 ฯลฯ

(Egerod 1975: 801)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับการอพยพของชาวจีนเข้าสู่ประเทศไทย

ชาวจีนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยเริ่มตั้ง
กรุงสุโขทัย ในสมัยกรุงสุโขทัย ชาวจีนเข้ามามีอิทธิพลในเรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา
โดยเป็นทั้งผู้ผลิตและจำหน่ายไปยังต่างประเทศ เนื่องจากเป็นผู้ชำนาญในการเดินเรือและ
คุ้นเคยกับเมืองต่าง ๆ พ่อค้าจีนจึงเป็นผู้ผูกขาดการนำสินค้าจากสุโขทัยไปจำหน่าย ต่อมา
ในสมัยอยุธยา มีพ่อค้าจีนเข้ามารับใช้รัฐบาลและขุนนางไทยทำการค้า โดยการเป็นพ่อค้า
เป็นพนักงานเดินเรือ และช่างต่อเรือเพิ่มมากขึ้น แม้กระทั่งการค้าภายในประเทศก็อยู่ในมือ

สาขาใต้ ประกอบด้วยกลุ่มภาษา 5 กลุ่มดังนี้คือ

1. ู (Wu)
2. คาน-ฮัคคา (Kan-Hakka) ซึ่งประกอบด้วยภาษาจีนแคะ (Hakka) เป็นต้น
3. เชียง (Hsiang)
4. ยวย (Yuèh) หรือภาษาจีนกวางตุ้ง (Cantonese)
5. มีน (Min) แบ่งออกเป็น มีนเหนือและมีนใต้ (ดูรายละเอียดในคำจำกัดความ
ข้อ 2 ข้างต้น)

ชาวจีนเช่นกัน นอกจากการค้าขาย ชาวจีนยังมีบทบาทในการนำวิธีการเก็บภาษีอากรมาใช้ นอกจากนี้ ยังนำการเล่นการพนันและยาเสพติดเข้ามาอีกด้วย สมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัฐบาลไทยต้องสนับสนุนให้ชาวจีนเข้ามาประกอบอาชีพภายในประเทศ เช่น เดิม เนื่องจากประเทศยังอยู่ในภาวะต้องทำสงครามและก่อสร้างประเทศใหม่ ๆ การที่จีนเข้าร่วมมีบทบาทในสังคมไทยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ไทยรับวัฒนธรรมบางประการมาจากจีนจนถือปฏิบัติกัน เป็นประเพณีก็มี เช่นการทำบุญเซียด การทำบุญงูเด็ก การเลี้ยงพระตรุษจีน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับ เป็นอิทธิพลต่อสังคมไทยในทางสร้างสรรค์ แต่ผลกระทบในด้านลบ ก็มีอยู่ด้วย (แม้จะเป็นผลกระทบเพียงช่วงเวลาหนึ่ง เท่านั้น) เช่นการลักลอบค้าฝิ่น การตั้งสมาคมลับอั้งยี่ที่เกิดเป็นปัญหาในสมัยรัชกาลที่ 3, 4 และ 5 เป็นต้น (มัลลิกา เรื่องระพี 2518 : 215-221)

แม้ชนชาติไทยจะมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับชนชาติจีนมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 13 และแม้จะมีชนชาวจีนมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมานานดังกล่าวแล้ว ชนชาวไทยก็ไม่มี ความพยายามอย่างจริงจังที่จะเรียนรู้ภาษาจีน ทั้งในช่วงสมัยอยุธยาตลอดมาจนถึงช่วงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จนปลายศตวรรษที่ 19 ความรู้เกี่ยวกับภาษาจีนที่ได้มา มักจะ ได้จากการติดต่อค้าขาย หรือการติดต่อสัมพันธ์กัน เป็นส่วนตัวหรือบางครั้งก็ได้จากการอาศัยอยู่ในถิ่น ที่มีชุมชนชาวจีนอยู่มาก ๆ มาเป็นเวลานาน (R. Syamanon 1967: 1) ภาษาจีนที่เข้ามา ในภาษาไทยโดยการติดต่อค้าขาย ได้แก่ ภาษาจีนแต้จิ๋ว เนื่องจากชาวจีนแต้จิ๋วเป็นผู้ครอบครอง วงการธุรกิจอยู่ ดังนั้น ภาษาจีนแต้จิ๋วจึงเริ่มเป็นภาษาในวงการค้า นักธุรกิจไทยส่วนใหญ่จะ เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นการฉลาดและมีประโยชน์ ส่วนคนไทยที่ไม่ได้อยู่ ในวงการค้า ส่วนใหญ่จะรู้จักภาษาจีนแต้จิ๋วบางคำที่พอจะใช้ในการต่อรองราคากับพ่อค้าชาวจีน ได้ สำหรับภาษาจีนที่เข้ามาในภาษาไทยโดยการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวนั้น จะเห็นได้จากการที่มีสำนวนในภาษาแต้จิ๋วเป็นจำนวนมากที่ซึมซาบเข้าไปในภาษาไทยในฐานะของคำสะแลง (Area Handbook for Thailand 1968 : 100)

ในตอนแรก ธุรกิจการค้าที่ชาวจีนแต้จิ๋วครอบครองอยู่มักจะได้แก่ธุรกิจการธนาคาร การค้าข้าว การประกันภัย โรงผลิตยาง ฯลฯ ส่วนชาวจีนอื่น ๆ ก็มีอิทธิพลในธุรกิจการค้า

ด้านต่าง ๆ กัน เช่น ชาวจีนแคะมักจะดำเนินกิจการโรงงานผลิตยาสูบ ผลิตหนังสือ ชาวจีนไหหลำมักจะค้าใบชาและยาง ส่วนชาวจีนกวางตุ้งมักจะเป็นเจ้าของภัตตาคาร อย่างไรก็ตาม การยึดอาชีพที่ชำนาญสืบทอดมาเป็นประเพณีดั้งเดิมนี้ได้ค่อย ๆ หดสั้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวจีนแต้จิ๋วซึ่งกำลังขยายตัวออกไปสู่อาชีพอื่น ๆ มากขึ้นทุกที (Area Handbook for Thailand 1968: 100)

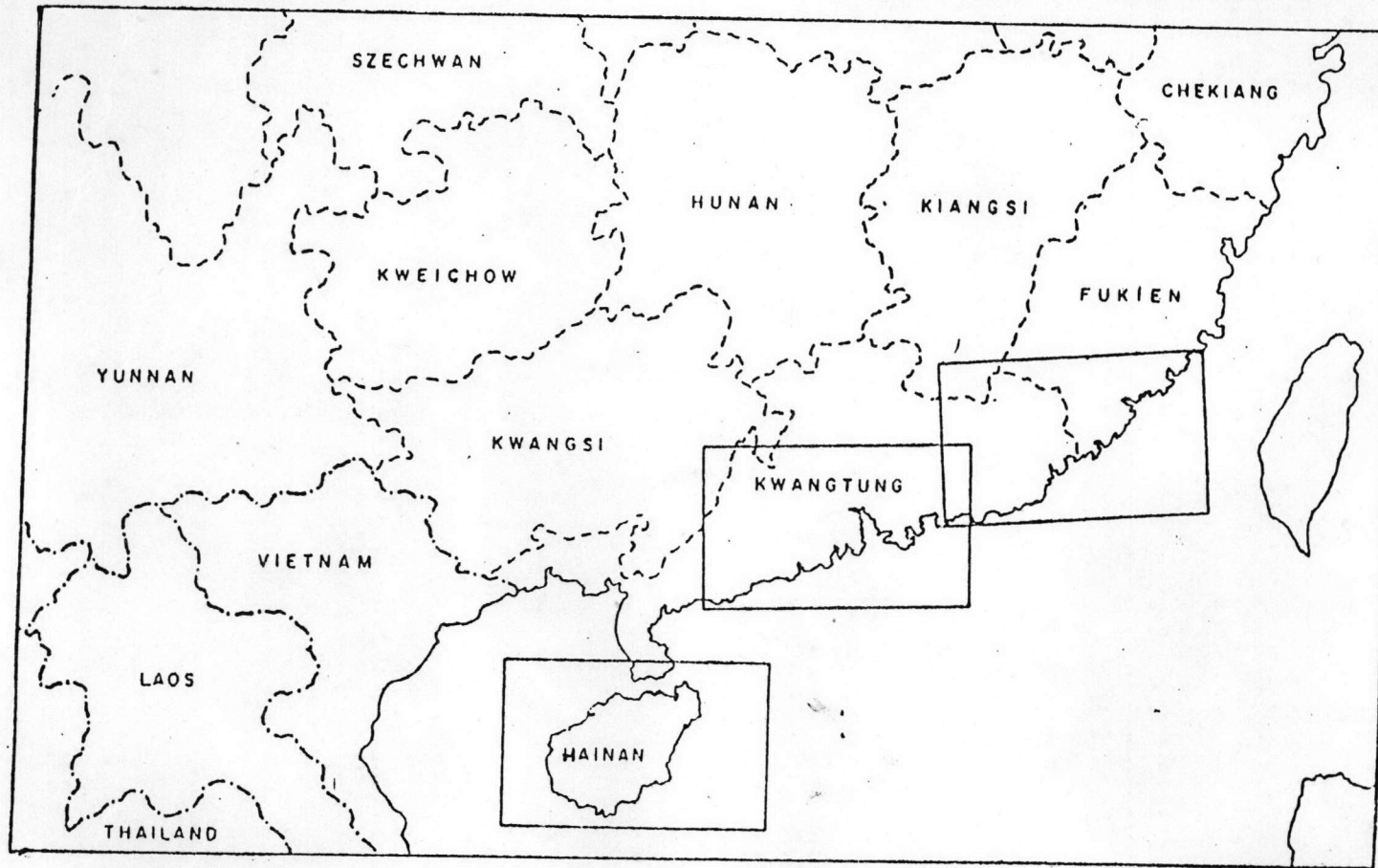
ชาวจีนอพยพในประเทศไทยนั้น พอจะแบ่งตามกลุ่มภาษาพูดออกได้เป็น 5 กลุ่ม* คือแต้จิ๋ว (Teochiu) ฮกเกี้ยน (Hokkien) ไทหลำ (Hainanese) แคะ (Hakka) และ กวางตุ้ง (Cantonese) โดยยึดหลักทฤษฎีความเข้าใจร่วมกัน (mutual intelligibility) ที่ว่า ถ้าผู้พูดในชุมชน ภาษา 2 ชุมชนภาษา พูดกันเข้าใจโดยไม่ยากจนเกินไปนัก แสดงว่าชุมชน ภาษาทั้งสองพูดภาษาย่อยของภาษาเดียวกัน แต่ถ้าผู้พูดในชุมชนภาษาทั้งสองพูดกันแล้วไม่มีความ เข้าใจร่วมกัน (mutual unintelligibility) ก็แสดงว่าชุมชนภาษาทั้งสองพูดกันคนละ ภาษา หลักทฤษฎีดังกล่าวนี้ยังทำให้ได้ข้อสังเกตต่อไปว่า ในบรรดากลุ่มภาษาทั้ง 5 นั้น แต้จิ๋ว และฮกเกี้ยนเท่านั้นที่ควรนับเป็นภาษาเดียวกัน ส่วนภาษานอกเหนือจากนี้ น่าจะนับเป็นคนละ ภาษา (Skinner 1962: 35)

ภูมิลำเนาของชาวจีนอพยพทุกกลุ่มภาษาในกรุงเทพฯ นี้** 90% มาจากรัฐกวางตุ้ง ประมาณ 5-6% มาจากรัฐฟูเจี้ยน และน้อยกว่า 2% มาจากส่วนอื่น ๆ ของประเทศจีน สิ่งที่น่า ประหลาดใจเป็นอย่างมากคือ มีชาวจีนแต้จิ๋วในกรุงเทพฯ มากกว่าเมืองใด ๆ ในโลก

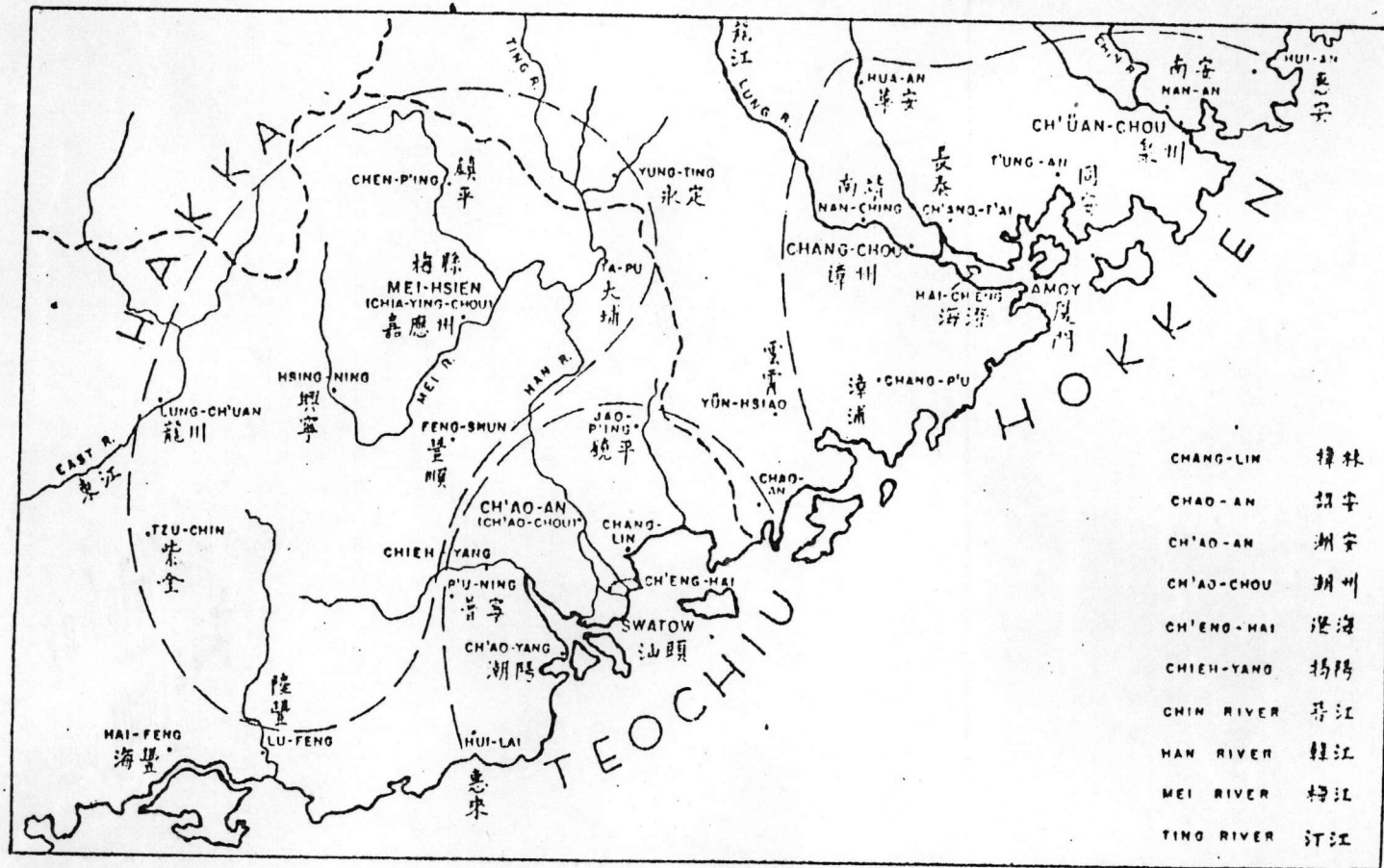
* สกินเนอร์แบ่งชาวจีนอพยพในไทยตามกลุ่มภาษาออกได้เป็น 5 กลุ่ม แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มภาษาที่พูดโดยชาวจีนอพยพในไทยออกเป็น 6 กลุ่ม โดยรวมภาษาจีนกลางเข้ามา ด้วยอีก 1 กลุ่ม ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีผู้พูดภาษาจีนกลางเป็นจำนวนน้อยก็ตาม (Skinner 1958: 20) การพิสูจน์หาภาษาจีนถิ่นที่มาของคำยืม จำเป็นต้องนำภาษาจีนที่มีพูดในภาษาไทย หมดทุกกลุ่มภาษามาพิจารณา

** ดูแผนที่แสดงภูมิลำเนาเดิมของชาวจีนอพยพ (ภาพที่ 1 หน้า 9 , ภาพที่ 2 หน้า 10 , ภาพที่ 3 หน้า 11 และภาพที่ 4 หน้า 12)ประกอบ

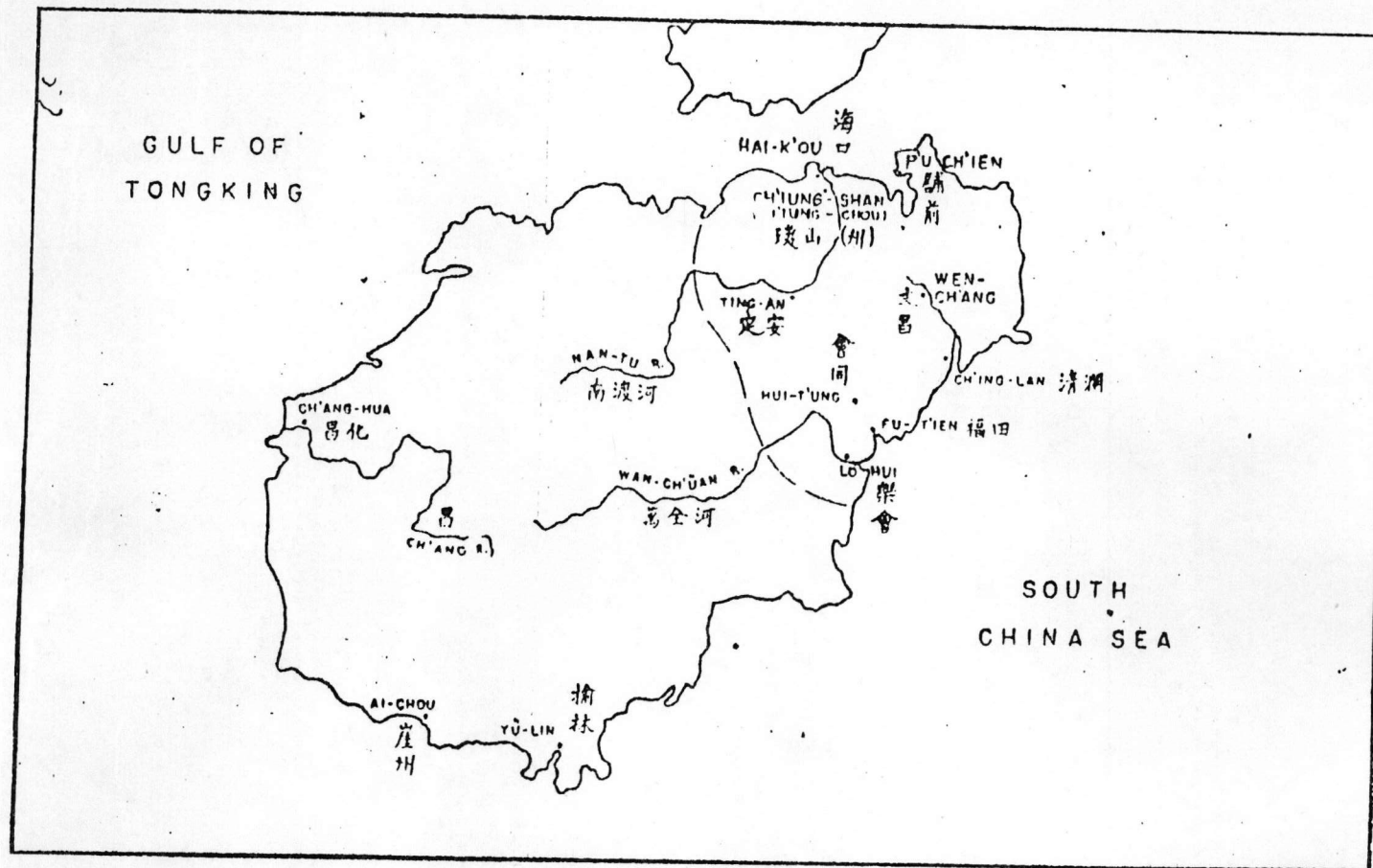
ภาพที่ 1 แผนที่บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน พื้นที่ในกรอบสี่เหลี่ยม แสดงถิ่นฐานเดิมของชาวจีนอพยพกลุ่มต่าง ๆ
 (ตัดแปลงจาก Chinese Society in Thailand ของ William Skinner หน้า 33)

ภาพที่ 2

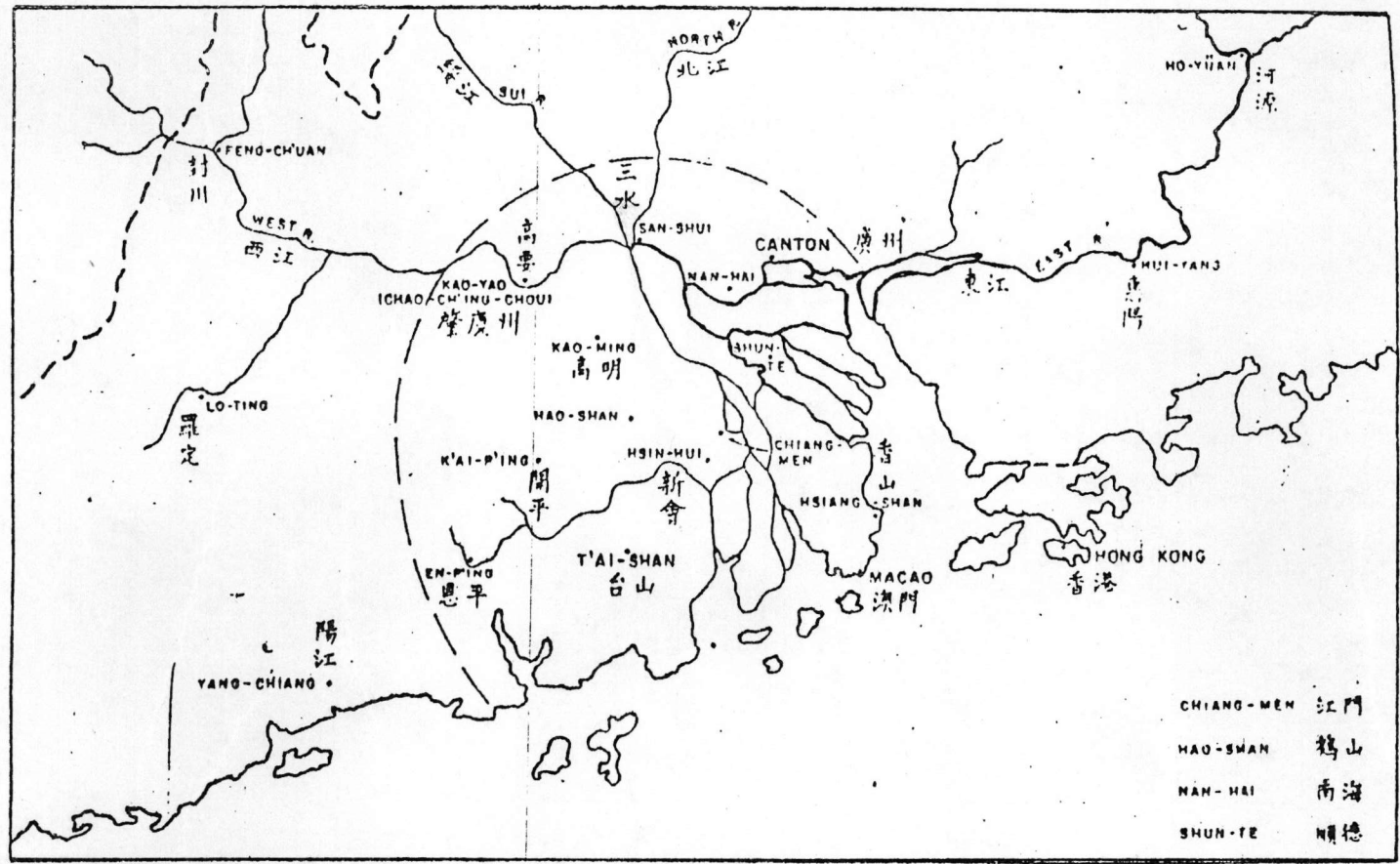
แผนที่แสดงถิ่นฐานเดิมของจีนแต้จิ๋ว และและออกเทียนอพยพ (บริเวณที่ล้อมรอบด้วยเส้นประ)

(คัดลอกจาก Chinese Society in Thailand ของ William Skinner หน้า 36)

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงถิ่นฐานเดิมของชาวจีนไหหลำอพยพ (บริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะไหหลำ ซึ่งล้อมรอบด้วยเส้นประ)

(คัดลอกจาก Chinese Society in Thailand ของ William Skinner หน้า 38)

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงถิ่นฐานเดิมของชาวจีนกวางตุ้งอพยพ (บริเวณที่ล้อมรอบด้วยเส้นประ)
 (ตัดลอกจาก Chinese Society in Thailand ของ William Skinner หน้า 34)

แม้กระทั่งในชั่วเวลาซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดเดิมของชาวจีนแต่จิวเอง (Skinner 1958: 20)

สาเหตุที่พลเมืองจีนละทิ้งภูมิลำเนาเดิม อพยพมาสู่ประเทศไทยนั้น มีดังนี้คือ พลเมืองจีนในรัฐกวางตุ้งและฟูเกียนนี้ แต่เดิม (ประมาณสมัยราชวงศ์ฮั่น) ได้อพยพมาจากทางหุบเขาแถบลุ่มแม่น้ำแยงซี (Yangtze) ทางตอนเหนือของประเทศ เนื่องจากภูมิประเทศทางตอนใต้ (รัฐกวางตุ้งและฟูเกียนเป็นรัฐชายฝั่งทะเลทางตอนใต้ประเทศจีน) เต็มไปด้วยภูเขา การคมนาคมติดต่อกับทางตอนเหนือของประเทศจึงยากลำบากมาก เมื่อติดต่อกับทางตอนเหนือไม่สะดวก จึงทำให้ต้องติดต่อค้าขายทางทะเลไปยังนอกประเทศซึ่งสะดวกกว่า ต่อมาเหตุผลทางการเมือง ภัยธรรมชาติและความอดอยากยากแค้น เป็นสิ่งผลักดันให้ชาวจีนพากันใช้เส้นทางเดินทะเลซึ่งเดิมเป็นแต่ของชาวประมงและพ่อค่านั้นอพยพออกจากแผ่นดินใหญ่ไปยังเกาะไหหลำ เกาะไต้หวัน และต่อมาก็ไปยังประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีชาวจีนจำนวนมากมุ่งมายังประเทศไทย เพราะเห็นว่าไทยเป็นดินแดนพุทธศาสนา เช่นเดียวกับตน มีภูมิอากาศและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง กับทั้งยังมีข้าวและปลาเป็นอาหารหลัก เช่นเดียวกันอีกด้วย ประกอบกับสภาพบ้านเมืองไทยในตอนนั้นกำลังอยู่ในช่วงสงบศึกสงคราม เนื่องจากพม่า เขมร ลาวที่เคยทำศึกกับไทยบ่อย ๆ ได้ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกไปหมดแล้ว เมื่อไทยกำลังอยู่ในสภาพที่สงบ อุดมสมบูรณ์และมีพลเมืองน้อย อันเป็นสภาพที่ตรงกันข้ามกับจีนทุกประการ ชาวจีนจึงพากันหลั่งไหลอพยพเข้ามาในไทยในช่วงศตวรรษที่ 18-19 นี้ และพอดีกับที่ในช่วงนั้น ไทยกำลังต้องการกรรมกรและแรงงานมาก ชาวจีนจำนวนมากจึงหาเลี้ยงชีพโดยใช้แรงงานเข้าแลก (Skinner 1962: 28-29)

ในช่วงศตวรรษที่ 18 ประเทศไทยมีชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีจีนกวางตุ้งอพยพมากเป็นอันดับรองลงมา แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบจำนวนกันแล้ว จีนฮกเกี้ยนมีจำนวนมากกว่าจีนกวางตุ้งมาก (Skinner 1962: 40, มัลลิกา เรื่องระพี 2518 : 25)

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1767 จนมาถึงช่วงศตวรรษที่ 19 ชาวจีนแต่จิวกลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น ไทหลำและแคะก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ในขณะที่ฮกเกี้ยนและกวางตุ้งได้ลดจำนวนลงไปเป็นอันดับที่ 4 และที่ 5 ตามลำดับ (ยกเว้นทางภาคใต้ของไทยที่ยังคงมีชาวจีนฮกเกี้ยนมากที่สุด)

สาเหตุสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนชาวจีนอพยพระหว่างจีนฮกเกี้ยนและจีนแต้จิ๋วก็คือ ในสมัยกรุงธนบุรี จีนแต้จิ๋วได้รับการสนับสนุนจากพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งมีพระบิดาเป็น ชาวจีนแต้จิ๋ว ในสมัยนี้จีนแต้จิ๋วมีอิทธิพลเป็นจีนหลวง (Skinner 1962: 52, มัลลิกา เรื่องระพี 2518 : 16)

แม้ว่าจากสมัยกรุงธนบุรี เป็นต้นมา ชาวจีนแต้จิ๋วจะเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากมายและมีจำนวนมากว่าชาวจีนกลุ่มอื่นใดทั้งหมด แต่จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏว่ามีชาวจีนฮกเกี้ยนจำนวนไม่น้อยที่เข้ารับราชการและได้ยศตำแหน่งเป็นขุนนางผู้ใหญ่ ตัวอย่างเช่น จีนเหยียง (ต้นสกุล ณ สงขลา) ได้เป็นหลวงสุวรรณคีรีสมบัติ ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา ในสมัยกรุงธนบุรี ต่อมาในรัชกาลที่ 1 บุตรชาย (บุญห้วย) ได้เป็นเจ้าพระยาอินทวิสุทธิศรีสมุทรสงคราม ลูกหลานจีนเหยียงได้เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลาต่อมาอีกหลายคน นอกจากนี้ยังมีจีนเค็ง ซึ่งได้เป็นพระมหานุภาพปราบสงคราม จีนคอกู้เจียง (ต้นสกุล ณ ระนอง) ได้เป็นหลวงรัตนเศรษฐี ในรัชกาลที่ 3 และได้เลื่อนยศเรื่อยมาจนได้เป็นพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี ในสมัยรัชกาลที่ 5 บุตรชายคอกู้เจียงอีกหลายคนที่ได้รับยศเป็นพระยาและได้เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองระนอง เมืองหลังสวน เมืองตรัง เมืองชุมพร มณฑลภูเก็ต ในสมัยรัชกาลที่ 4 พ่อค้าจีนคนหนึ่งชื่อ ต้นกิมเจ็ง ซึ่งเป็นจีนฮกเกี้ยนที่สิงคโปร์ ได้ช่วยเหลือราชการไทยเป็นอย่างดี จนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระพิเทศพานิชสยามพิชิตภักดี กงสุลสยามประจำสิงคโปร์ ต่อมาได้เลื่อนเป็นพระยาอัษฎางคตพิศรรักษา ผู้ว่าราชการเมืองตระบุรี (มัลลิกา เรื่องระพี 2518 : 217-218)

ได้กล่าวมาแล้วว่า เกิดมีการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนชาวจีนอพยพระหว่างจีนฮกเกี้ยนและจีนแต้จิ๋วในช่วงศตวรรษที่ 18 และ 19 จนใน ค.ศ. 1958 ปรากฏสัดส่วนประชากรชาวจีนทั้ง 5 กลุ่มภาษาที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ ดังนี้คือ จีนแต้จิ๋ว 60% จีนแคะ 16% จีนไหหลำ 11% จีนกวางตุ้ง 7% และจีนฮกเกี้ยน 4% อีก 2% ที่เหลือประกอบด้วยจีนแมนดารินเป็นส่วนใหญ่ และจีนใต้หวันเป็นส่วนน้อย (Skinner 1958: 20)

เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดของคำยืม

การยืมภาษา (linguistic borrowing) คือการรับเอาคุณสมบัติหรือลักษณะบางประการของภาษาอื่นที่ต่างจากแบบดั้งเดิมเข้ามาไว้ในภาษาตน (Bloomfield 1933: 444) การยืมระหว่าง 2 ภาษาจะต้องมีฝ่ายภาษาที่ถูกยืม คือฝ่ายภาษาผู้ให้ (donor language) และฝ่ายภาษาผู้รับ (recipient language) (T'sou 1975 : 446) โดยที่คำยืมนั้น ๆ มักจะมีเสียงต่างจากรูปแบบการออกเสียงในภาษาผู้รับ (Bloomfield 1933: 449)

นิยามคำยืม

คำยืม คือ คำภาษาต่างประเทศที่นำเข้ามาใช้ในภาษา ซึ่งอาจยืมมาโดยตรง โดยการแปล หรือโดยการเลียนแบบแนวคิดที่มาจากภาษาอื่น (Hartman & Stork 1972 : 134)

ประเภทของการยืมภาษา

บลูมฟิลด์ (Bloomfield 1983 : 444-445) ได้จำแนกที่มาของคำยืมออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ประเภทที่ยืมจากภาษาถิ่น (dialect borrowing) หมายถึงการยืมลักษณะการพูดหรือการออกเสียงของกลุ่มคนซึ่งพูดภาษาเดียวกันแต่พูดในคนละท้องถิ่นกัน เช่นภาษาถิ่นที่ใช้ [ɛ] ยืมเสียง [a] จากอีกภาษาถิ่นหนึ่ง มาใช้ในคำว่า father, rather เป็นต้น
2. ประเภทที่ยืมทางวัฒนธรรม (cultural borrowing) หมายถึงการยืมคำที่มีลักษณะบ่งชี้ลักษณะทางวัฒนธรรมบางประการมาจากอีกภาษาหนึ่ง เช่นภาษาอังกฤษยืมคำ rouge, garage มาจากฝรั่งเศส
3. ประเภทที่ยืมจากภายใน (intimate borrowing) หมายถึงการยืมจากภาษาอื่นซึ่งพูดในชุมชนเดียวกัน เนื่องจากต้องสมาคมติดต่อกันอยู่เป็นประจำ ตัวอย่างเช่นในอเมริกา ผู้อพยพชาติต่าง ๆ จะต้องพยายามใช้ภาษาอังกฤษ หรือยืมภาษาอังกฤษเข้าไปในภาษาของตน

เกี่ยวกับการจำแนกประเภทการยืมภาษาตามที่มาของคำยืมนี้ เจ.อาร์.ฮอลล์ (Hall 1964 : 320-323) ได้จำแนกออกเป็น การยืมจากภายนอก (external borrowing) และการยืมจากภายใน (internal borrowing) ซึ่งมีรายละเอียดที่เหมือนและแตกต่างจากความคิดเห็นของบลูมฟิลด์ที่กล่าวไปแล้วข้างต้นอยู่บ้างดังนี้

การยืมจากภายนอก แยกออกเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ การยืมจากภาษาย่อยของภาษาเดียวกัน (dialectal borrowings) การยืมภาษาโบราณ (archaisms) และการยืมจากภาษาอื่น (loans)

การยืมจากภายใน หมายถึงการทำให้รูปต่าง ๆ เป็นแบบเดียวกันโดยใช้แนวเทียบ (analogy) ซึ่งมีอยู่ในภาษานั้น เช่น เมื่อ hat มีรูปพหูพจน์เป็น hats ก็จะทำให้รูปพหูพจน์ของ foot เป็น foots แทนที่จะเป็น feet

เบอร์ลิง (Burling 1970: 176-180) ได้จำแนกการยืมภาษาตามองค์ประกอบทางโครงสร้างของภาษาเป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ

1. การยืมศัพท์ (lexical borrowing) เช่นในภาษากาโร (Garo) ซึ่งพูดทางตอนเหนือของอินเดียนั้นมีคำ [biskut] ซึ่งยืมมาจากภาษาอังกฤษว่า biscuit

2. การยืมเสียง (phonological borrowing) เช่นภาษาอังกฤษยืมเสียงบางเสียงมาจากภาษาฝรั่งเศส

3. การยืมไวยากรณ์ (grammatical borrowing) เช่นภาษาพม่าใช้หลักไวยากรณ์ของบาลีในตำราที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธซึ่งแปลมาจากบาลี

ในการยืมคำมาใช้ในภาษา ย่อมมีการปรับการออกเสียงคำยืมให้เข้ากับระบบเสียงของภาษา แต่เป็นการปรับในปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไป ไวท์ลีย์ (Whiteley 1969 : 127-142) จึงได้จำแนกประเภทของคำยืมตามปรากฏการณ์นี้ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เกิดการกลมกลืนทางเสียง คำยืมประเภทนี้แบ่งออกเป็นชนิดที่อยู่ตัวแล้ว (established) และชนิดทดลองใช้ (probationary) ชนิดที่อยู่ตัวแล้วได้แก่คำที่ใช้แพร่หลายทั่วไปมาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว เช่นคำว่า [baisikéli] ในภาษาสวาฮิลี ส่วนชนิดทดลองใช้ ได้แก่คำที่ยังไม่ใช้แพร่หลายทั่วไป อาจใช้เป็นเพียงสำนวนหรือสแลงเท่านั้น

2. ประเภทที่ไม่เกิดการกลมกลืนทางเสียง คือคำต่างประเทศที่ปรากฏปนไปกับภาษา เช่นคำยืมที่แทรกอยู่ในประโยคหรือในคำผสม ดังตัวอย่างการใช้คำอังกฤษปนกับหน่วยคำสวาฮิลี เช่น nime-advise [nimeədvaiz] ซึ่งมีความหมายว่า "I have advised" เป็นต้น

เบนจามิน.เค.โซว (T'sou 1975: 445-448) ได้เรียกคำยืมประเภทที่มีการกลมกลืนเสียงของคำยืม หรือมีการปรับลักษณะทางเสียงของคำยืมให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับการออกเสียงคำทั่ว ๆ ไปในภาษาว่า "คำยืม" (loan words) ส่วนคำยืมประเภทที่ยืมเข้ามา แล้วใช้ผสมกับคำที่มีอยู่ในภาษา ซึ่งเทียบได้กับคำยืมประเภทที่ไม่มีการกลมกลืนทางเสียงของไวยากรณ์นั้น โซวเรียกว่า "คำยืมปน" (loan blends) นอกจาก "คำยืม" และ "คำยืมปน" แล้ว ยังมีคำยืมอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นการยืมแบบสร้างคำใหม่ขึ้นในภาษาผู้รับ โดยการขอยืมความหมายของคำในภาษาผู้ให้มาแปล โซวเรียกคำยืมประเภทนี้ว่า "คำยืมแปล" (loan translation)

สาเหตุของการยืมคำ

1. เพราะคำในภาษาต่างประเทศมีความหมายเด่น มีอารมณ์ขัน หรือมีการสื่อความหมายไปในทางดีหรือไม่ดี (Hall 1964: 320)
2. เพราะคำในภาษาต่างประเทศนั้น มีความสอดคล้อง (compatibility) กับภาษาผู้รับ คือถึงแม้จะเป็นสิ่งใหม่ แต่ก็ เป็นสิ่งที่ผู้พูดเข้าถึงได้ (accessibility) มีความพอใจ (agreeability) และมีความคุ้นเคย (familiarity) (T'sou 1975: 447)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยืมคำ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยืมคำก็คือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างเจ้าของภาษาผู้ให้และเจ้าของภาษาผู้รับในด้านต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้จากสุทธิวงษ์ พงศ์ไพฑูริย์ (2516 : 14-79) ดังนี้คือ

- ทางด้านเชื้อชาติ สัญชาติหรือจากการแต่งงาน การสมาคมติดต่อและการได้แก้อุปการะกัน
- ทางด้านภูมิศาสตร์ คือมีดินแดนใกล้ชิดกัน ซึ่งปัจจุบันการคมนาคม การสื่อสาร และสื่อมวลชนที่เจริญก้าวหน้า ทำให้คนในดินแดนที่อยู่ห่างกัน มีโอกาสมาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้โดยสะดวก
- ทางด้านประวัติศาสตร์ การอพยพโยกย้ายและการติดต่อทางการทูต ทำให้ภาษาเจ้าของถิ่นเดิมตกค้างอยู่ หรือทำให้ผู้โยกย้ายมาใหม่นำภาษาใหม่มาใช้

- ทางด้านธุรกิจการค้า การค้าระหว่างชนต่างชาติต้องพูดจาตกลงกัน การโฆษณาสินค้าต้องใช้ภาษาเป็นสำคัญ จึงเกิดการยืมคำกันขึ้นทั้งที่ตั้งใจและไม่รู้ตัว

- ทางด้านศาสนา การรับเอาศาสนาเข้ามาในประเทศ ย่อมต้องรับเอาภาษาที่ใช้ในการสอนเข้ามาไว้ในภาษาด้วยไม่มากก็น้อย เพราะผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนา จำเป็นต้องใช้ภาษาเป็นสื่อในการสอนศาสนา

- ทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางการศึกษา วิทยาการและเครื่องมือเครื่องใช้ กรณีนี้ภาษาผู้ให้มักจะต้อง เป็นชนชาติที่เจริญกว่าภาษาผู้รับ ตัวอย่างเช่น การศึกษาในชั้นสูง มักจะใช้ตำราภาษาอังกฤษ มีการเรียนวิชาการปกครองของอังกฤษและฝรั่งเศส วิชาการแพทย์ และเครื่องกลของเยอรมัน วิชาการเกษตรของนิวซีแลนด์ เป็นต้น

นอกจากปัจจัยอันก่อให้เกิดการยืมคำดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งสุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ไม่ได้กล่าวถึงคือ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม การรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาในวัฒนธรรมของผู้ยืม มักจะทำให้เกิดการยืมคำที่เรียกสิ่งใหม่ ๆ เหล่านั้นด้วย (Hoijer 1964: 461) ในการรับภาษาและวัฒนธรรมต่างชาตินี้ แต่ละภาษาจะมีการยอมรับได้ไม่เท่ากัน ถ้าภาษาหนึ่งมีคำยืมมากกว่าอีกภาษาหนึ่ง ก็ย่อมแสดงว่า ภาษาที่มีคำยืมมากกว่านั้นยอมรับอิทธิพลต่างประเทศไ้มากกว่า ในทางตรงข้าม ภาษาที่มีคำยืมน้อยกว่าย่อมมีการต่อต้านวัฒนธรรมต่างชาตินากกว่านั่นเอง (T'sou 1975 : 462)

เอกสารเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

เชอเรน เอเกอร์รอด (Egerod 1959: 137-136) ได้รวบรวมคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยไว้ประมาณ 181 คำ โดยแสดงการออกเสียงภาษาจีนแต่จิวถิ่นซัวเถา พร้อมด้วยตัวอักษรจีน และการออกเสียงคำยืมนั้น ๆ ในภาษาไทย และได้เสนอผลการวิเคราะห์การปรับเสียงคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยทั้งทางด้านพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ไว้ในตอนท้ายของบทความ บทความของเอเกอร์รอดเป็นเอกสารทางวิชาการชิ้นแรกที่มีการศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์ แต่เนื่องจากเป็นบทความที่ไม่ยาวนาน จำนวนคำที่เสนอจึงมีเพียง 181 คำ และไม่ได้แสดงการออกเสียงคำต่าง ๆ ในภาษาจีนถิ่นอื่น ๆ เพื่อพิสูจน์ที่มาของคำยืมว่ายืมมาจากภาษาจีนแต่จิวถิ่นซัวเถาจริง เพียงแต่ได้เสนอแนะไว้ในตอนต้นของบทความว่า คำยืมบางคำอาจเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนถิ่นอื่น

ธีระพันธ์ วงศ์ไทย (Theraphan Vongthai 1969 : 19-45) ได้ศึกษาและรวบรวมคำยืมภาษาจีนปัจจุบันในภาษาไทย จำนวน 175 คำ โดยเสนอการออกเสียงคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย พร้อมทั้งให้ความหมายของคำนั้น ๆ ไว้ด้วย และได้จัดแบ่งหมวดคำยืมเหล่านั้นออกเป็น 9 หมวดคำ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาการปรับเสียงคำยืมด้วยการเปรียบเทียบการออกเสียงคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย กับการออกเสียงคำนั้น ๆ ในภาษาจีนแท้จิว โดยพิจารณาการปรับเสียงทั้งทางด้านพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ งานชิ้นนี้นับได้ว่า เป็นผลงานการศึกษาภาษาจีนในภาษาไทยด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์ขั้นที่สอง หลังจากมีผลงานของเชอเรน เอเตอรอดในปี ค.ศ. 1959 เป็นต้นมา คำยืมที่ธีระพันธ์ วงศ์ไทยได้รวบรวมไว้นี้ เป็นคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ใช้กันอย่างแพร่หลายจริง ๆ และการแบ่งหมวดคำยืมช่วยให้เห็นอย่างชัดเจนว่า หมวดอาหาร หมวดสำนวนพูดและภาษาสะแลงนั้น เป็นหมวดที่ปรากฏว่ามีคำยืมมากที่สุด (ซึ่งตรงกับผลการวิจัยครั้งนี้) อย่างไรก็ตาม ผลงานนี้เป็นเพียงภาคินพนธ์ประกอบการศึกษาวิชา Linguistic 299 (Research in Linguistics) ที่ University of California at Davis เท่านั้น

เฮ็นเดอร์สัน (Henderson 1970 1st ed. in 1948 : 54-81) ได้ศึกษาระบบเสียงของคำยืมในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางภาษา โดยให้ข้อสังเกตไว้ว่า คำยืมจะต้องมีสัทลักษณะแตกต่างไปจากระบบเสียงในภาษา และการรับคำยืมเข้ามาไว้ในภาษานั้นมีการรับได้ 2 รูปแบบคือ รับโดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบของคำยืมนั้น ๆ ให้เข้ากับระบบภาษา หรือรับโดยที่ยังคงลักษณะที่แตกต่างไปจากระบบภาษาของตน ซึ่งในกรณีหลังนี้จะก่อให้เกิดระบบเสียงแบบใหม่ ซึ่งเป็นระบบย่อยขึ้นในภาษา

ในส่วนที่เป็นคำยืมในภาษาไทย เฮ็นเดอร์สันได้เสนอคำยืมจากภาษาต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาษาไทย เช่นคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เป็นต้น คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ปรากฏในบทความนี้มีจำนวน 26 คำ เฮ็นเดอร์สันได้เสนอการออกเสียงคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย ความหมายของคำนั้น ๆ และให้ตัวอักษรจีนกำกับไว้ด้วย บทความของเฮ็นเดอร์สันนี้ทำให้เข้าใจธรรมชาติของการยืมคำเข้ามาในภาษาได้ดีขึ้น แต่มิได้มีการเสนอการออกเสียงคำยืมนั้น ๆ ในภาษาจีน และมีได้กล่าวถึงเลย ว่าคำยืมภาษาจีนเหล่านั้นเป็นคำยืมมาจากภาษาจีนถิ่นใด เนื่องจากมิได้มีจุดมุ่งหมายจะศึกษา

เฉพาะคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยโดยตรง คำยืมที่ปรากฏจึงมีจำนวนน้อยมาก และมีความคลาดเคลื่อนทางด้านข้อมูลอยู่บ้าง

บรรจบ พันธุเมธา (2502 : 10-14) ได้กล่าวถึงลักษณะภาษาจีนที่ต่างกับภาษาไทย และได้แยกลักษณะคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยออกเป็น 8 ลักษณะ พร้อมกับยกตัวอย่างคำยืมประกอบประมาณ 32 คำ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ทับศัพท์ คือออกเสียงตรงตามคำเดิมในภาษาเดิม แต่อาจเพี้ยนเสียงสูงต่ำไปบ้างโดยที่คงความหมายเดิมไว้ ได้แก่คำ ตัว* ตุน ถ่าน โจ้ ต่วน
2. ทับศัพท์แต่เสียงเปลี่ยนไป** ได้แก่คำ โต๊ะ ไล่
3. ใช้คำไทยแปลคำภาษาจีน เช่น ไซเท้า เป็น หัวฝักกาด ไซโป๊ เป็น ฝักกาด (ตอง) เค็ม
4. ใช้คำไทยประสมหรือซ้อนคำจีน ได้แก่คำว่า ร้านชำ ขนมเปี้ยะ ขนมโก๋ หมุะฉื่อ ถั่วลันเตา น้ำชา
5. สร้างคำใหม่หรือความหมายใหม่ คือยืมคำจีนมาประสมกันใหม่ได้แก่คำ โอวเสียง เกาเหลา แป๊ะเจี๊ยะ
6. ความหมายกลายเป็น ได้แก่คำ ก๊วย เดิมแปลว่า ผี ต่อมาหมายถึง คนเลว

* คำว่า "ตัว" นี้ บรรจบ พันธุเมธาให้เทียบกับคำภาษาจีนกลาง tan¹ (ต๋าน) แต่ผู้วิจัยคิดว่า "ตัว" เป็นคำยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว-ฮกเกี้ยน ที่ออกเสียงว่า tia³³ ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน

** ผู้วิจัยคิดว่า ลักษณะคำยืมแบบที่ 1, 2 และ 7 นี้ เป็นลักษณะแบบเดียวกันคือ ยืมคำมาใช้โดยเสียงเปลี่ยนไป เพราะเนื่องจากการยืมคำมาใช้ย่อมมีการปรับเสียงคำยืมนั้น ๆ ให้เข้ากับระบบภาษาของตนอยู่แล้วไม่มากนักน้อย จะเห็นได้ว่าตัวอย่างคำยืมประเภททับศัพท์แบบที่ 1 ทุกคำก็เป็นคำที่ยืมมาใช้โดยเสียงเปลี่ยนไป (ดูรายละเอียดในบทที่ 3 และบทที่ 5)

คนโซ เขียม เดิมแปลว่าเป็นหนึ ต่อมาหมายถึงประหยัด ตระหนึ*

7. เสียงกลายไป ได้แก่คำ เต้า กลายเป็น จุกเต้า ไป กลายเป็น ป้าย แล่ กลายเป็น แซ่ ฮั้ง กลายเป็น ห้าง เป็นต้น

8. สำนวน คือยืมโดยนำคำจีนบางคำมาใช้เป็นสำนวน บางคำก็ผูกใช้ใหม่ในภาษาไทย** ซึ่งได้แก่คำ เจ้าโล่ ซิซ้า ซี้ซัว เกี่ยมเขียบ

บรรจบ พันธุมธธาได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่น่าสนใจไว้หลายประการ ได้เชิญชวนให้พิจารณาในเรื่องถิ่นที่มาของคำยืม และได้เสนอการออกเสียงโดยวิธีการถ่ายเสียงด้วย แต่เนื่องจากงานชิ้นนี้เป็นแต่เพียงการเสนอข้อคิดและข้อสังเกตเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยเท่านั้น จึงมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง และจำนวนคำที่นำมาเป็นตัวอย่างก็มีเพียง 32 คำเท่านั้น

เฉลิม ยงบุญเกิด (2512 : 55-139) ได้รวบรวมคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยไว้ประมาณ 355 คำ และได้เสนอเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ เปรียบเทียบการออกเสียงคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยกับการออกเสียงคำนั้น ๆ ในภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของคำยืมนั้น ๆ (ประมาณ 1-3 ถิ่น) และให้ตัวอักษรจีนกำกับไว้ พร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำแต่ละคำและเล่าประวัติของคำประกอบด้วย เนื่องจาก เฉลิม ยงบุญเกิดได้รวบรวมคำยืมภาษาจีนไว้เป็นจำนวนมาก งานของเขาจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ดี นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้พยายามพิสูจน์หาที่มาของคำยืมเหล่านั้นว่ามาจากภาษาจีนถิ่นใด แต่อย่างไรก็ตาม ประวัติของคำที่เสนอไว้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะตำนานเล่าต่อ ๆ กันมา และเนื่องจากไม่ได้ใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล การถ่ายเสียงภาษาจีนด้วยตัวอักษรไทยจึงคลาดเคลื่อนไป

* จากผลการวิจัยและจากปทานุกรมจีนไทย (ชวน เขียวโชลิต 2505 : 1575) คำว่า khiam²⁴ (ตจ.) ในภาษาจีนแต้จิ๋ว มีความหมายว่า "ประหยัด, ตระหนึ" มาแต่เดิมแล้ว คำที่มีความหมายว่า "เป็นหนึ" เป็นคำอีกคำหนึ่งคือ khiam²¹ (ตจ.)

** จากผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างเหล่านี้เป็นสำนวนพูดในภาษาจีนแต้จิ๋ว-ฮกเกี้ยนมาแต่เดิมแล้ว มิใช่เป็นคำที่ไทยผูกใช้ใหม่แต่อย่างใด (ดูคำยืมที่ 134 , 139, 165 และ 187 ในบทที่ 3)

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2519 : 32-39) ได้รวบรวมคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยไว้ประมาณ 170 คำ โดยกล่าวว่าคำยืมภาษาจีนส่วนใหญ่มาจากภาษาจีนแต้จิ๋วถิ่นซัวเถา และเป็นคำยืมซึ่งคนส่วนมากเข้าใจความหมายและใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ เสนอการออกเสียงคำยืมภาษาจีนพร้อมกับให้ความหมายไว้เท่านั้น มิได้เสนอหลักฐานที่มาของคำยืมเหล่านั้นว่ายืมมาจากภาษาจีนถิ่นไหน และเติมคำยืมนั้นออกเสียงอย่างไรในภาษาจีน นอกจากนี้ คำยืมภาษาจีนบางคำที่ให้ไว้ในรายการคำก็อาจไม่ใช่คำที่มาจากภาษาจีน เช่น เก๋ (ฝัก) เชี่ยน โพงพาง (ลูก) เต้า ฟังพวย หลา (มาตราวัตรยะ) เป็นต้น

ความหมายของอักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

<u>อักษรย่อชื่อภาษาจีน</u>	<u>ความหมาย</u>	<u>อักษรย่อชื่อภาษาจีน</u>	<u>ความหมาย</u>
<u>ถิ่นที่มาของคำยืม</u>		<u>ถิ่นที่มาของคำยืม</u>	
(ตจ.)	ภาษาจีนแต้จิ๋ว	(กต.)	ภาษาจีนกวางตุ้ง
(ฮก.)	ภาษาจีนฮกเกี้ยน	(ก.)	ภาษาจีนกลาง
(หล.)	ภาษาจีนไหหลำ	(ค.)	ภาษาจีนแคะ

อักษรย่อชื่อเอกสารหรือสิ่งพิมพ์

ความหมาย

ซึ่งเป็นที่มาของคำยืม

รบ. 1	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493
รบ. 2	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
ม.	พจนานุกรมไทย โดยมานิต มานิตเจริญ (2524)
ฉ.	ภาษาไทย ภาษาจีน โดยเฉลิม ยงบุญเกิด (2512)
บ.	ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยบรรจบ พันธุเมธา(2502)
ว.	ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดย วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2519)
ธ.	"Modern Chinese Loanwords in Thai" โดย ธีระพันธ์ วงศ์ไทย (1969)
E	"Swatow Loanwords in Siamese" โดย Søren Egerod (1959)
H	"The Phonology of Loanwords in Some Southeast Asian Languages" โดย Eugenie Henderson (1948)

สัญลักษณ์แทนเสียงและการถ่ายเสียง

การถ่ายเสียงโดยใช้ลัทอักษรในวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การถ่ายเสียงแบบกว้าง (Systemic transcription) และการถ่ายเสียงแบบแคบ (Allophonic transcription) สำหรับการถ่ายเสียงแบบกว้างจะไม่มีเครื่องหมายใด ๆ กำกับ ส่วนการถ่ายเสียงแบบแคบจะมีเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม [ ] กำกับ ดังตัวอย่างการถ่ายเสียงคำจีนแต้จิ๋วต่อไปนี้

j	{	[ɟ]	:	ji ²¹	[ɟi: ²¹]	"ตัวอักษร"
	}	[j]	:	jɿ ⁵¹	[jɿ: ⁵¹]	"ลบ"

นอกจากนี้ในการยืมคำจีนเข้ามาใช้ในภาษาไทย คนไทยจะพยายามออกเสียงให้ใกล้เคียงที่สุดกับการออกเสียงคำนั้นในภาษาจีน ตัวอย่างเช่น ในภาษาจีนแต้จิ๋ว หน่วยเสียง e มีเสียงย่อย 3 เสียง คือ [e] [ɛ] และ [e:] เช่นในคำว่า keŋ³³ [keŋ³³] "รวง" peɿ⁵⁵ [peɿ⁵⁵] "ขาว" he⁵⁵ [he:⁵⁵] "กึ่ง" เมื่อคนไทยยืมคำทั้ง 3 คำนี้มาใช้จะออกเสียงเป็น keŋ²⁴ [keŋ²⁴] "แก่ง" peɿ⁴⁵³ [peɿ⁵⁵] "(แปะ)แป๊ะ" he:⁴⁵³ [he:⁴⁵³] "(ฮ)แฮ้" จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการออกเสียงในภาษาไทยนี้ใกล้เคียงกับการออกเสียงคำนั้น ๆ ในภาษาจีนแต้จิ๋วมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การถ่ายเสียงแบบแคบในการถ่ายเสียงคำยืมจีนในภาษาไทยและการออกเสียงคำนั้น ๆ ในภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ ก. ในการพิจารณาตัดสินหาภาษาจีนถิ่นที่มาของคำยืมในบทที่ 3 ข. ในการศึกษาการปรับเสียงคำยืมในบทที่ 5 และ ค. ในการเปรียบเทียบการออกเสียงคำยืมจีนในภาษาไทยกับการออกเสียงคำเหล่านั้นในภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ (ดูภาคผนวก) แต่เนื่องจากในบทที่ 3 บทที่ 5 และในภาคผนวก มีคำยืมที่จะต้องถ่ายเสียงอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการจัดพิมพ์ ผู้วิจัยจึงมิได้ใส่เครื่องหมาย [ ] กำกับการถ่ายเสียงคำยืมเหล่านั้น ถึงแม้จะเป็นการถ่ายเสียงแบบแคบก็ตาม และยังมีการปรับลัทอักษรบางตัวให้พิมพ์ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยได้ใช้ ph th kh tɕh และ x แทนเสียงพยัญชนะ [p^h] [t^h] [k^h] [tɕ^h] และ [ç] เป็นต้น และเนื่องจากความแตกต่างระหว่างเสียงสระสั้นกับเสียงสระยาวไม่มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ในภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ (ยกเว้นกวางตุ้ง) เพราะมีพยัญชนะท้ายเป็นเงื่อนไข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมิได้ใส่เครื่องหมาย : แสดงความยาวของเสียงสระในภาษาจีนถิ่นดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยใช้ a แทน [a:[˥]] เป็นต้น (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยเสียงและเสียงย่อยในภาษาไทย ภาษาจีนแต้จิ๋วและฮกเกี้ยนได้ในบทที่ 4 หน้า 222-251)